

EESTI KÕRG- JA KUTSEHARIDUSE KVALITEEDIAGENTUUR

Kutseõppe kvaliteedi hindamine

Võrumaa Kutsehariduskeskuse koduteeniduse, majutamise ja toitlustamise, reisimise, turismi ja vaba aja veetmise õppekavarühmade hindamisaruanne

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

„Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“

2019

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Üldosa	4
3. Koduteeniduse, majutamise ja toitlustamise, reisimise, turismi ja vaba aja veetmise õppekavarühmade analüüs	6
3.1 Ülevaade	6
3.2 Analüüs hindamisvaldkondade lõikes	7
3.2.1 Õppekavad ja õppekavaarendus	7
Järeldused	12
3.2.2 Õppimine ja õpetamine	14
Järeldused	20
3.2.3 Õpetajad	21
Järeldused	22
3.3. Hindamiskomisjoni peamised järeldused koduteeniduse, majutamise ja toitlustamise, reisimise, turismi ja vaba aja veetmise õppekavarühmade osas	23

1. Sissejuhatus

Kutseõppe kvaliteedi hindamise eesmärk on toetada õppimiskeskse koolikultuuri arengut ning suurendada kutsehariduse usaldusväärust.

Kutseõppe kvaliteedi hindamine võimaldab

- koolil saada tagasisidet õppeprotsessi kvaliteedi kohta ja soovitusi selle arendamiseks ning kasutada sõltumatu välishindamise tulemusi kooli strateegilises juhtimises;
- informeerida huvigruppe (õppijad, töömaailm, riik, ühiskond laiemalt) kutseõppe vastavusest siseriiklike nõuete, arengukavalist eesmärkide, töömaailma vajaduste ja õppijate ootustega.

Hindamiskomisjoni eesmärk on analüüsida õppe kvaliteeti õppekavarühmas ning anda analüüsi põhjal soovitusel õppe kvaliteedi parendamiseks. Hindamiskomisjoni analüüsi aluseks on õppekavarühma eneseanalüüs, õppe tulemuslikkuse näitajad õppekavarühma õppekavadel ning hindamiskülastusel kogutud andmed. Õppe kvaliteeti analüüsitakse hindamisvaldkondade kriteeriumide lõikes.

Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur (EKKA) moodustas hindamiskomisjoni, kuhu kuuluvad õppekavarühmale vastava valdkonna tööandjate esindajad ning kutseõppe eksperdid. Komisjoni liikmed on kinnitanud allkirjaga neile hindamise käigus teatavaks saanud informatsiooni konfidentsiaalsena hoidmise kohustust ja huvide konflikti puudumist. EKKA büroo on kooskõlastanud hindamiskomisjoni koosseisu kooliga. Kool kinnitas, et neil ei ole vastuväiteid hindamiskomisjoni liikmete osas.

EKKA juhataja 05.04.2019 korraldusega nr 1-19/30/2019 moodustati Võrumaa Kutsehariduskeskuse (VKHK) isikuteeninduse õppesuuna **hindamiskomisjon koosseisus:**

Ene-Mall Vernik-Tuubel	kutseõppe ekspert , haridusasutuste sisehindamise nõunik, komisjoni esimees
Virge Prank-Vijard	kutseõppe ekspert , Heino Elleri nim Tartu Muusikakooli õppetöö arendusjuht, komisjoni sekretär
Tiina Viin	tööandjate esindaja , TÜ Pärnu Kolledži turismi- ja hotelliettevõtluse õppekava programmijuht
Andra Piirsalu	tööandjate esindaja , hotell Palace hotellijuht

Lühike hindamisprotsessi ja külastuse kirjeldus

Hindamiskomisjoni liikmed läbisid EKKA korraldatud kutseõppe kvaliteedi hindamise koolituse. Komisjoni liikmed töötasid iseseisvalt läbi kooli eneseanalüüsi aruande. Hindamiskülastust ettevalmistava koosoleku käigus koostas komisjon esialgse külastuskava, mis kooskõlastati kooli ja EKKAgaga. Komisjoni liikmed leppisid kooli eneseanalüüsi aruande põhjal kokku täpsustamist vajavad teemad, dokumendid, millega sooviti külastuse käigus tutvuda ning asjakohased küsimused iga intervjuu jaoks. Komisjonis lepiti kokku tööjaotus ja ülesanded hindamiskülastuse ajaks.

Hindamiskülastus toimus **7.-8. mail 2019**. Komisjon viis läbi kõik ajakavas kokku lepitud intervjuud ja tutvus kooli esitatud dokumentidega. Komisjon tutvus kooli õpikeskkonnaga ning külastas õppekavarühmade praktikaettevõtteid. 7. mail 2019 külastati Kubija hotell-looduspaad, kus tutvuti ettevõtte töökeskkonnaga ja vesteldi ettevõtte personalijuhiga. 8. mail 2019 külastati

praktikaettevõtet MTÜ Võru Päevakeskuse Ühing, kus tutvuti päevakeskuse toimimise ja ruumidega ning vesteldi kahe tegevusjuhendajaga, kes on ühtlasi MTÜ Võru Päevakeskuse Ühing juhatuse liikmed. Mõlemad külastused kulgesid ladusalt, olid kooli ja ettevõtete poolt hästi ette valmistatud, intervjueeritavad tundsid oma vastutusvaldkonda ja olid kohtumiseks ette valmistunud.

Koolikülastuse lõpus lepiti komisjoni koosolekul kokku ülesanded aruande struktuuri osas ja komisjoni liikmete arvamuste põhjal koostati aruande esmane variant. Komisjon arutas liikmete seisukohti ja jõudis koostöös ühiste järeldustele, mis väljenduvad aruandes. Aruande lõpliku variandi koostamisel arvestati kooli kommentaare. Komisjon esitas lõpparuande EKKA-le tähtaegselt 26. juunil 2019.

2. Üldosa

Kooli kontaktandmed

Koolijuhi nimi: Tanel Linnus

Kooli aadress: Väimela, Võru vald, Pärna tee 22

Telefon: +372 7850800

E-post: vkhk@vkhk.ee

Koduleht: www.vkhk.ee

Hindamise korralduse kontaktisik koolis: Riina Randmaa, õppedirektor, riina.randmaa@vkhk.ee, +372 7850803

Kooli lühitutvustus

Võrumaa Kutsehariduskeskus (VKHK) on moodustatud Väimela Põllumajandustehnikumi ja Võru Tööstustehnikumi ühinemise tulemusena 1999. aasta septembris. 2012. aasta septembris liitus VKHK-ga Vana-Antsla Kutsekeskkool.

VKHK missioon

Elukestvat õppimist toetav kool

VKHK visioon 2020

Võrumaa Kutsehariduskeskus on rahvusvaheliselt tuntud ja tunnustatud, atraktiivset, kaasavat ning paindlikku õpet võimaldav, arengut toetav parim hariduskeskus Eestis.

VKHK tunnuslause

Hea kool kogu eluks

VKHK väärtused

Kompetentsus, paindlikkus, empaatia, arenemisvõimelisus, innovaatilisus.

VKHK arengukava 2016-2020 peamised eesmärgid

- VKHK-s on atraktiivsed, paindlikud, individuaalset arengut toetavad ja tööturu vajadustele vastavad õppimisvõimalused.
- VKHK töötajad on motiveeritud, asjatundlikud, koostööle orienteeritud ja uuendusmeelsed spetsialistid.
- VKHK tegevus põhineb süstemaatilisel koostööl ja on tõhus.

Hinnatavad õppekavarühmad, õppekavad, õppekavadel õppijate arv õppeaastate kaupa

Tabel 1. Hinnatavad õppekavarühmad, õppekavad ja õppekavadel õppijate arv õppeaastate kaupa (allikas: VKHK hindamisaruanne, EHIS)

Õppekava rühm	Õppekava kvalifikatsioonitase esma/jätkuõpe	Õppijate arv 2012/13 õ-a	Õppijate arv 2013/14 õ-a	Õppijate arv 2014/15 õ-a	Õppijate arv 2015/16 õ-a	Õppijate arv 2016/17 õ-a	Õppijate arv 2017/18 õ-a	Õppijate arv seisuga 02.04.2019
Koduteenindus	Puhastusteenindaja abiline, tase 2			7	16	17	17	15
	Kodumajandus	29	26	15	10			
	Puhastusteenindaja juhendaja, tase 4					13	21	12
Majutamine ja toitlustamine	Majutusteenindaja, tase 4	50	28	50	47	52	28	11
	Majutuskorraldus, tase 5				11	7		7
	Hotelliteenindus	13	19	15				
	Hotelliteenindaja, tase 4					3		
	Toitlustusteenindus, tase 4						17	26
	Toitlustuskorraldus, tase 5			12				
	Aikokk, tase 3					11	10	
Reisimine, turism ja vaba aja veetmine	Giid, tase 5						15	
	Loodusturismi korraldus	14	9	2	2			
	Maaturismi teenindus	21	42	27	25	4		
	Pärandturismi korraldaja, tase 4				15	10		8

3. Koduteeniduse, majutamise ja toitlustamise, reisimise, turismi ja vaba aja veetmise õppekavarühmade analüüs

3.1 Ülevaade

Tabel 2. Ülevaade analüüsis käsitletavatest õppekavadest (allikas: VHKHK hindamisaruanne, EHIS)

Nimetus	Kvalifikatsioonitase, esmaõpe/ jätkuõpe	Maht (EKAP)	Rakendamise aasta	Õppevorm/id
Majutusteenindaja	4. taseme esmaõpe	180	2012	Statsionaarne koolipõhine
Majutuskorraldus	5. taseme esmaõpe	120	2015	Mittestatsionaarne
Hotelliteenindaja	4. taseme esmaõpe	60	2016	Mittestatsionaarne
Toitlustuskorraldus	5. taseme jätkuõpe	60	2014	Mittestatsionaarne
Abikokk	3. taseme õpe	60	2015	Statsionaarne töökohapõhine
Toitlustusteenindus	4. taseme esmaõpe	180	2017	Statsionaarne koolipõhine
Puhastusteenindaja abiline	2. taseme õpe	120	2014	Statsionaarne koolipõhine
Puhastusteenidaja juhendaja	4. taseme esmaõpe	60	2016	Statsionaarne koolipõhine
Giid	5. taseme esmaõpe	120	2017	Statsionaarne töökohapõhine
Pärandturismi korraldus	4. taseme jätkuõpe	30	2015	Mittestatsionaarne

Tabel 3. Õppekaval alustanute ja lõpetanute arvud õppeaastate kaupa perioodil 2015-2018 (allikas: VKHK hindamisaruanne)

Õppekava, kvalifikatsioonitase, õppevorm	2015/16.õa		2016/17.õa		2017/18. õa	
	alust	lõpet	alust	lõpet	alust	lõpet
Majutusteenindaja, tase 4, statsionaarne koolipõhine	24	15	17			
Majutuskorraldus, tase 5, mittestatsionaarne	11	17				
Hotelliteenindaja, tase 4, mittestatsionaarne			4	3		
Toitlustusteenindus, tase 4, statsionaarne koolipõhine					20	
Abikokk, tase 3, statsionaarne töökohapõhine	15	4			12	4
Puhastusteenindaja abiline, tase 2, statsionaarne koolipõhine	10	8	9	8	8	

Kodumajandus							
Puhatusteenindaja juhendaja, tase 4, statsionaarne koolipõhine			13	12	23	20	
Giid, tase 5, statsionaarne			16	9			
Pärandturismi korraldus, tase 4, mittestatsionaarne	15	15	10	7			

Ülevaade õppekavade õpetajatest: kvalifikatsiooninõuetele vastavus, vanuseline struktuur, olulisemad muudatused alates õppekava rakendamisest.

Isikuteeninduse õppesuunas töötab 8 kutseõpetajat ja 2 üldõpinguid ning üldaineid lõimitult õpetavat õpetajat, nendest 1 üle 60-aastane, 5 üle 50-aastast, 2 üle 40-aastast ja 2 üle 30-aastast. Kõik õpetajad vastavad kvalifikatsiooninõuetele. Üks õpetaja on sooritanud kutseõpetaja, tase 6 kutseeksami, 4 õpetajat on sooritanud erialased kutseeksamid. Lisaks on isikuteeniduse õppesuuna õppekavade õpetamisega seotud ettevõtlusõpetaja, keeleõpetajad, matemaatikaõpetajad ja IT õpetajad.

3.2 Analüüs hindamisvaldkondade lõikes

Hindamisvaldkonnad on:

- õppekavad ja õppekavaarendus,
- õppimine ja õpetamine,
- õpetajad.

3.2.1 Õppekavad ja õppekavaarendus

Hindamiskriteeriumid

1. Õppekavaarendus on eesmärgistatud, süsteemne ja juhitud; õppekavasid koostatakse ja arendatakse arvestades õppijate ja tööturu koolitusvajadust;
2. Õpe on kavandatud arvestades õppijate eripäraga, õppesisu ja -meetodid ning hindamiskriteeriumid ja -meetodid toetavad õppijat õpiväljundite saavutamisel ja võtmepädevuste arendamisel.

1. Õppekavaarendus on eesmärgistatud, süsteemne ja juhitud; õppekavasid koostatakse ja arendatakse arvestades õppijate ja tööturu koolitusvajadust;

Isikuteeninduse õppesuuna, sh koduteeninduse, majutamise ja toitlustamise ning reisimise, turismi ja vaba aja veetmise ÕKR-de õppekavaarenduse eesmärgid langevad kokku õppeasutuse kui terviku eesmärkidega. Õppe- ja kasvatustegevus VKHK-s on eesmärgistatud õppeasutuse arengukavas aastateks 2016-2020, mille üldine eesmärk langeb kokku üleriigilise eesmärgiga: luua Eesti elanikkonnale nende vajadustele ja võimetele vastavad kvaliteetsed, paindlikud ja mitmekesiste valikutega kutseõppevõimalused, mis vastavad tööturu arenguvajadustele.

Õppekavaarendusega seotud tegevuste ja nende tulemuslikkuse hindamise mõõdikud on sõnastatud VKHK arengukavas. Koolile tervikuna kehtestatud eesmärgid on kohustuslikud kõikidele õppesuundadele ja õppekavarühmadele. Eesmärkide saavutamiseks kavandatud tegevused sisaldavad hulgaliselt õppekavade arendusega seotud tegevusi, mis on kohustuslikud kõikidele ÕKR-

dele. Selliselt on tagatud õppekavade ühtlane areng kogu õppeasutuses ja võimalus õppekavaarendusliku tegevusega seotud kogemuse ülekandeks erinevate õppesuundade vahel. Metoodiliselt on selline ülekanne kindlustatud ülekoollise metoodikapäevaga ja kolmapäevahommikuste metoodikatundidega.

Õppekavade koostamine on sihipäraselt juhitud. Õppeasutuse õppekavade arendust juhib õppedirektor, kes vastutab kõigi õppekavade ühtlase arengu eest. Õppekava arendustööd ÕKR-de tasandil juhivad valdkondade juhid ja kutseõpetajad. Täiskasvanute koolituse õppekavade arendusse on kaasatud projektijuhid. Õppekavade analüüsi, sh õppekavade tööturu vajaduste vastavuse analüüsi on kaasatud ettevõtjaid, tagasisidet õppekava-moodulite kohta küsitakse õpilastelt.

Õppe- ja kasvatustöö ühtlane areng koolis tervikuna, sh õppekavade areng, on tagatud süstemaatilise metoodilise tööga – iga-aastaste metoodikapäevadega maikuu, kolmapäevahommikuste metoodikatundidega ja vähemalt kord õppeaastas toimuvate ettevõtjate seminaridega. Metoodikapäevadel vaadatakse üle õppe- ja kasvatustööd reguleerivaid protsesse ja kujundatakse vajalikke parendustegevusi. 2019. aasta metoodikapäeva teemaks oli erivajadustega õppijate õpetamine koos tavaõppijatega. Ettevõtjate seminaride teemad on seotud praktikakorraldusega, õppijate juhendamise ja praktika ajal, õppijate hindamisega, ettevõttepoolse tagasisidega õppeasutusele, ettevõtete esindajate kaasamise jt ettevõtte ja kooli suhetes olulistele küsimustega. Ühtlasi on ettevõtjate seminar olulisemaid viise, kuidas hinnata kohaliku tööturu vajadusi. Kolmapäevahommikuste metoodikatundide ajal auditoorset õppetööd ei toimu, kõik õpetajad osalevad metoodilise töö seminaril. Metoodiliste hommikute peateemaks on õppekava arendus. Kogu pedagoogiline personal on koolis, toimub õppekavaarenduse jooksev seire: kogemustevahetus, kuidas kulgeb väljundipõhiste õppekavade ja moodulite rakenduskavade koostamine ja rakendamine, lahenduste otsimine moodulipõhiste õppekavade koostamisel ja rakendamisel esile kerkinud probleemidele. Toimuvad diskussioonid nii mitmeid õppekava läbivate moodulite (nt karjääriõppe moodul) kui ka erialaspetsiifiliste moodulite sisu ja rakenduse üle. Otsitakse valikainete moodulite koostamise ja rakendamise lahendusi. Käsitletakse õpetamise ja hindamise, uute koolituste kavandamist jt õppe- ja kasvatustööd puudutavaid teemasid. Koolikülastuse käigus toimunud intervjuudes hindasid õpetajad kolmapäevahommikusi metoodikatunde kõrgelt: need loovad võimaluse ühtlustada õpetajate metoodilist ettevalmistust, motiveerivad õpetajate enesearendustööd, tugevdavad õpetajate kaasatus- ja osalustunnet. Õpilased märkisid intervjuus, et sel ajal on kõik õpetajad majas ja õpilastele kättesaadavad. Hierarhilise juhtimisstruktuuri kõrval on hakanud toimima isereguleeruv, altpoolt rohujuure tasandilt tulev initsiatiiv õppekava arenduseks.

Isikuteeninduse õppesuunal on olemas õppekavad kõigi EKR tasemetega jaoks, millega on loodud õppimisvõimalus väga erinevatele õppijate gruppidele. Tööturu koolitusvajaduste arvestamise õppekavaarenduses tagavad tihed sidet ettevõtjatega (iga-aastane ettevõtjate seminar, õppijate praktika ettevõtetes, ettevõtjate tagasiside õppijate ettevalmistusele, praktikakorraldusele, õppeasutuse ja ettevõtte suhetele) ning õppekavade koostamine kutsestandardite nõudeid arvestavalt. Sihtrühmadele pakutavad täiend- ja jätkuõppe õppekavad arvestavad tööandjate vajadusi. Koostöös piirkonna ettevõtetega pakutakse töökohapõhist õpet koduteeninduse ÕKR puhastusteenindaja juhendaja, tase 4 õppekaval. Õppekavad vastavad kehtivatele kutsestandarditele, neid uuendatakse regulaarselt ning õppekavade koostamisel võetakse arvesse tööturu muutuvaid vajadusi. Näiteks on majutamise ja toitlustamise ÕKR-s koostamisel köögitööline, tase 2 õppekava, millega soovitakse pakkuda laiemaid õppimisvõimalusi erivajadustega õpilastele. Sisend õppekava koostamiseks on tulnud toitlustusettevõtete esindajatelt, samuti on Töötukassa andmetel suur vajadus abikokkade järele. Reisimine, turism ja vaba aja veetmine ÕKR-s on valmimas turismiettevõtte

teenindaja õppekavad spetsialiseerumistega nii majutusteeninduse kui ka maaturismiteenindusele, kuna Lõuna-Eesti on aktiivne turismipiirkond ja vaja on nii majutusspetsialiste kui ka maapiirkonnas turismivaldkonda laiemalt tundvaid inimesi. Väga hästi on rakendunud töökohapõhine õpe koduteeninduse ÕKR-s, mida kinnitasid intervjuud õppedirektoriga, puhastusteenidaja juhendaja õppekava õpilase ja töökohapõhise õppe ettevõttepoolses esindajaga, kes on ühtlasi sama õppekava vilistlane. Praegu PRÕM projekti raames toimuva koolitusega on plaanis jätkata ka projektirahastuse lõppemisel. Töökohapõhised õppegrupid täituvad kahesuguselt. Ettevõtted tulevad ise sooviga selline õppegrupp komplekteerida (nt SOL Baltics OÜ). Samuti on kool läinud ise ettevõttesse ja pakkunud töökohapõhist õppevormi (SA Võru Kannel, erinevad kauplused). Intervjuus ettevõttepoolses esindajaga (SOL Baltics OÜ) toodi välja üks puhastusteenidaja töökohapõhise õppe riskikohti: piirkonna vajadused puhastusteenidajate koolituse järele ammenduvad mõne aastaga. Samas on töökohapõhine õpe puhastusteeninduse valdkonnas väga hästi rakendunud. Nii vestlusest tööandjaga kui ka õpilastega selgus, et õppe läbinutel on tõusnud enesehinnang, nad on muutunud enesekindlamateks ja teadlikemateks, muutunud on nende ajaplaneerimisoskus, tegemist on puhastusteenidajatega, kes väärtustavad oma tööd, kujundavad oma ameti prestiiži ning hoiavad kokku ettevõtte aja- ja raharessursse.

Koolitusvajaduse väljaselgitamiseks tehakse tihedat koostööd ettevõtjatega, erialaliitudega, Eesti Töötukassaga, Kutsekojaga. Põhilist informatsiooni saadakse praktikaetevõtete kaudu. ESF projekti „Uute ametioskustega tööle“ raames õpivad VKHK-s 2018-2019 õppeaastal turismiettevõtte teenindajad ning 2019-2020 õppeaastal on plaanis võtta vastu õppurid abikoka õppekavale.

Majutamise ja toitlustamise ÕKR õppe korraldamisel tekitavad probleeme kinnitamata riiklik õppekava ja kehtivuse kaotanud kutsestandardid (hotelliteenidaja, tase 3; hotelliteenidaja, tase 4). Seisuga mai 2019 kehtivad hotelliteeninduse spetsialist, tase 5 ja turismiettevõtte teenidaja, tase 4 kutsestandardid, kuid ei ole ühtegi sama valdkonna madalama taseme kutsestandardit. Sellest tulenevalt on koolil keerukas erineval tasemel õppijaid tööturule sobivalt ette valmistada. Tööturule vajalikku ettevalmistust takistab ka kutsestandardite järjepidevuse puudumine majutuse valdkonnas erinevate tasemetel lõikes (tase 3, tase 4, tase 5). Kool andis tagasisidet, et järjepidevus ühe valdkonna standardites võimaldaks loogilisemalt üles ehitada kutse andmise süsteemi ning suurendada valdkonda tööle jäävate õppurite hulka.

Täienduskoolituste kursuste õppekavad on koostatud sihtgruppide soove arvestades. Vestluses koolipoolsete esindajatega selgus, et kuna tasuta koolituste pakkumisi on piirkonnas vähe, on koolitustel osalemiseks suur huvi ning koolitustelt väljalangemine minimaalne. Eriti populaarsed on majutuse ja toitlustuse ÕKR-i pakutavad täienduskoolituse kursused. Koolituste maht aastas on kõrge, kuid aastati kõikumine: suur on koolituste maht neil aastatel, kui on toimunud Töötukassa koolitused töötutele.

2. Õpe on kavandatud arvestades õppijate eripäraga, õppesisu ja -meetodid ning hindamiskriteeriumid ja -meetodid toetavad õppijat õpiväljundite saavutamisel ja võtmepädevuste arendamisel.

Õppija eripäraga arvestav õpe on kavandatud nii VKHK õppekorralduseeskirjas kui ka arengukavas aastateks 2016-2020. Õppe kavandamise ja korralduse aluseks on “Võrumaa Kutsehariduskeskuse õppekorralduseeskiri”, kus on rida sätteid, mis näevad ette õppe korraldamisel õppijate eripäraga

arvestamist. Õppimisvõimalusi pakutakse vägagi erinevate huvide, vajaduste, võimaluste ja ettevalmistustasemega õpilastele. Näiteks võetakse väljaspool järjekorda kooli vastu olümpiaadidel ja konkurssidel edukalt esinenud õpilaskandidaadid, põhikooli kiitusega ja gümnaasiumi medaliga lõpetanud kandidaadid, rahvusvahelistel aineolümpiaadidel ja/või kutsevõistlustel osalenud kandidaadid. Erinevusi on iseseisva töö mahus statsionaarse ja mittestatsionaarse õppe korral, praktika osakaalus sõltuvalt õppevormist. Sätestatud on võimalus õppida välismaal, võimalus saada akadeemilist puhkust, võimalus arvestada õppekava täitmisel varasemaid õpi- ja töökogemusi. Õppija individuaalsusest ja oma arengust ülevaate saamiseks on sisse seatud õppija toimetulekut toetavad vestlused. Õppijal on võimalik kasutada oma õpingute toetamiseks psühholoogilist nõustamist ja karjäärilast nõustamist. Õppekorralduseeskiri näeb ette ka individuaalse õppekava järgi õppimise võimaluse. Õppetöö korraldus täiendõppes näeb vajadusel ette ka individuaalkoolituse võimaluse. Täiskasvanuõppes osalejale on võimalik õppekava läbida osaliselt, kui õppija kohta on eelnevalt tehtud VÕTA otsus osade õppekava väljundi (te) osas.

Õppekorralduseeskiri annab võimaluse koostada õppekavasid ka elukestva õppe võtmepädevuste alaseks koolituseks. Kooli üks strateegilisi eesmärgi aastateks 2016-2020 on "VKHK-s on atraktiivsed, paindlikud, individuaalset arengut toetavad ja tööturu vajadustele vastavad õppimisvõimalused", arengukavas selle eesmärgi saavutamiseks kavandatud rida tegevusi, mis suurendavad õppe- ja kasvatustöö paindlikkust ning laiendavad õppijate eripäraga arvestamise võimalusi:

- uute õppekavade väljatöötamine kõigi ÕKR õpetasemete jaoks erinevate erialade oskustöölise jaoks;
- õppija individuaalsust arvestava paindliku õppe korraldamisel internetipõhise õpikeskkonna kasutamine (välja arendatud ja kasutusele võetud elektroonilised õppematerjalid, õpikeskkonnad ja e-kursused; täiendus- ja ümberõppes kasutatakse internetipõhist õpikeskkonda olemasolevate oskuste täiendamiseks ning uute kompetentside omandamiseks);
- eakatele, erivajadustega ning ebasoodsas olukorras olevatele inimestele (töötud, puuetega inimesed, lapsega kodus olevad emad jne) on välja töötatud ja rakendatakse arvuti ning interneti kasutamise oskuste omandamist võimaldavaid kursusi;
- kavandatakse õppe- ja kasvatustööd toetavaid tugiteenuseid, huvitegevusi, õpilasmavalitsuse tegevusi (õppe- ja kasvatustöö komisjoni ning tugiisikute koostöö; karjäärinõustamine; õppijate sotsiaalsete oskuste arendamine; õpilaste arengu tagasisidestamine);
- kavandatakse õpetajate ja õpilaste osalemist mitmesugustes rahvusvahelistes projektides.

ÕKR-de õppekavade moodulite rakenduskavadest nähtub, et suurt tähelepanu pööratakse võtmepädevuste arendamisele, sest praktiliselt kõigi moodulite rakenduskavades on hindamisülesandena kirjas eneseanalüüs. Rakenduskavades kirjeldatud õppe- ja hindamismeetodid on mitmekesised ning toetavad õppijat eelkõige sellega, et kesksel kohal on õppija iseseisvus ja eneseanalüüsisoskus. Palju on iseseisvat tööd, sh planeerimisoskuse kujunemisele suunatud iseseisvat tööd. Õppemeetodite hulgas on lisaks loengutele, praktilisele tööle jm keskne õpimapi koostamine. Hindamisülesannetena kasutatakse eneseanalüüsi teste, aktiivset osalemist rühma aruteludes, ettevõtjate tagasisidet, juhendatud uurimust, uurimuse ettekannet, kirjalikku ja suulist eneseanalüüsi.

Kutsekeskhariduse õppekavadel toetab õpiväljundite saavutamist hästi rakendunud üldainete lõimimise erialaainetega. Intervjuudes väljendasid nii õppedirektor kui ka õpetajad seisukohta, et kutsekeskhariduse õppekavades tuleb taastada üldharidusainete endised mahud, sest praegused üldharidusainete mahud on riigieksamiteks valmistumiseks liiga napid, samas hinnati erialaga lõimitud

üldharidusainete õpetamise võimalust. Erialaõpetajate koostöö üldharidusainete õpetajatega selles osas on sujuv ning õpe on õpetajate sõnul muutunud tulemuslikumaks.

Majutuse ja toitlustuse ÕKR-s kasutatakse mooduli ühishindamist: viimases tunnis on kõik mooduliga seotud õpetajad koos ning õpilane sooritab praktilise töö või kaitseb õpimappi. Selline hindamise viis annab võimaluse hinnata moodulit kui tervikut ja arvestada õpilase omapära ning loominguilisust.

Tööohutuse teemat käsitletakse läbivalt kõikides moodulites. Eraldi teemana on tööohutus karjääriõpetuse moodulis ja õpinguid sissejuhatavas moodulis. Lisaks instrueerivad kõik õpetajad õpilasi enne praktiliste tööde tegemist ja praktikale minekut. Samuti puudutatakse seda teemat karjääriõpetuses stressi teema juures.

Keskonnahoiu ja säästva arengu põhimõtteid rakendatakse teadlikult. Väga olulisel kohal on prügi sorteerimise vajalikkuse mõistmine ja selle rakendamine igapäevases töös. Igapäevases koristuses püütakse võimalikult palju kasutada puhast vett ning looduslikke ja neutraalseid puhastusaineid. Kunstiõpetuse tundides kasutatakse kompositsioonitöodes tootmisjäätmid ja väärtustatakse taaskasutust (paberi mõlema poole kasutamine, ajalehtede kasutamine kingituste pakkimisel jm). Majutuse eriala erinevates ainetes räägitakse Rohelise Võtme hotellidest ja ökotoodete kasutamisest ning selgitatakse, miks see on vajalik.

Kohustusliku valikõpinguna on kõikidel erialadel ettevõtlusõpe, kool on liitunud ettevõtlusõppe pilootprojektiga. Valikõpinguid pakutakse lähtuvalt uutest trendidest valdkonnas, õpilaste huvidest, tööandjate soovistest ja kutseksamite sisust tulenevatest nõudmistest. Majutuskorralduse õpilased on soovinud täiendavat erialast inglise keelt, sest üks osa nende kutseksamist tuleb sooritada inglise keeles. Toitlustusteenindajad on huvitatud täiendavatest kondiitriõpingutest. Kondiitri-teemalisi koolitusi on ka hetkel täiendusõppe kursuste kavas (küpsetised ootamatutele külalistele, Pizza valmistamine, piparkoogitaigna valmistamine jm), täienduskoolituste kavandamisel järgmisteks aastateks arvestatakse toitlustusteenindajate soovidega.

Õppekavade rakenduskavadest ei nähtu, millise õppevormi jaoks need on koostatud, sest rakenduskavades pole viidet õppevormile. Samuti ei selgu rakenduskavadest kui suur on praktika maht nt töökohapõhises õppes või individuaalse töö maht mittestatsionaarses õppes. Hindamiskomisjon ei kahtle hinnatavate ÕKR-de õppekavade vastavuses õigusaktidele, sest õppe tulemused nt puhastusteenindaja õppekaval (töökohapõhine õpe) on head, nii tööandja kui õppija hinnangud õppeprotsessile olid väga head.

Õppe tulemuslikkuse trendid

Lõpetanute tööturul rakendumine, sh edasiõppijate osakaal

Aastate 2011-2015 lõikes on lõpetanutest hõivatud (töötavad, õpivad, on lapsevanem või ajateenija) 67-81% lõpetanutest (tulemus arvatud Haridussilm.ee esitatud arvandmete põhjal). Eraldi märkimist väärib õppekaval puhastusteenindaja abilise, tase 2 lõpetajate hõivatus - töötamine avatud tööturul, töötamine kaitstud töökeskkonnas, edasiõppimine. Tegemist on erivajadustega õpilastega, kelle rakenduvus tööturul või edasi õppides on väga hea.

Tabel 4. Õppekava puhastusteenindaja, tase 2 lõpetajate hõivatus pärast õpingute lõpetamist (allikas: VKHK poolt hindamiskomisjonile edastatud andmed)

	Lõpetajate arv	Nendest avatud tööturul	Õpivad edasi	Töötab kaitstud töökeskuses	Muu
Kevad 2018 lõpetajad	9	1 tööil vabatahtlikuna	4 (3 õpib Räpina Aianduskooli valikaasta	1 MTÜ Meieela, 1 Maarja Küla ja 2 erinevates päevakeskustes	

			õppekaval ja 1 õpib Rāpina Aianduskooli Maarja Küla õpperühmas (abiaednikuks)		
Kevad 2017 lõpetajad	8	1 töötab Eesti Maaülikoolis nõudepesija/puhastusteenindajana, 1 töötab Tartus Rimis puhastusteenindajana		1 lõpetaja MTÜ Meiela ja 3 päevakeskuses	1 töö otsingul 1 surnud
Kevad 2016 lõpetajad	7	1 töö vabatahtlikuna		4 päevakeskustes	1 muu

Kutseksamite /lõpueksami sooritamine

Kutseksamite sooritamise tulemus on kõikides ÕKR-des väga hea: aastatel 2013-2019 on isikuteeninduse õppesuuna kutseksamil käinud 145 õpilast, neist sooritas eksami 133 õpilast (allikas: VKHK hindamisaruades toodud arvandmed).

Lõpetanute osakaal alustanutest

Tabel 5. Lõpetanute osakaal alustanutest (allikas: VKHK hindamisaruades toodud arvandmed)

	2012/13õ.a	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Lõpetanute %	56%	75%	68%	92%	56%	38%

Aastatel 2013-2016 on lõpetanute protsent kõrge ja tõusva trendiga, viimastel aastatel aga langustrendiga. Vestlusest kooli esindajatega selgus, et lõpetamata jääb pigem kaheaastane õpe – suundutakse tööle peale esimest praktikat või takistavad õppimist perekondlikud põhjused.

Järeldused

Tugevused

- Õppekavasid uuendatakse regulaarselt, võttes arvesse tööandjate tagasisidet ning piirkonna tööturu muutuvaid vajadusi.
- Õppekavade arendusprotsess toimub süstemaatilise metoodilise töö käigus iga-aastastel metoodikapäevadel ja kolmapäevahommikutest metoodikatundides, mille tulemuseks on omavahel hästi integreeritud õppekavad. Integreeritust toetab õpetajate igapäevane tihe koostöö.
- Hästi on rakendunud töökohapõhine õpe puhastusteenindaja juhendaja õppekaval, mis on saanud väga hea hinnangu nii ettevõtelt kui õppijatelt.
- Õpilaste ja ettevõtjate hinnagud õppekavadele on õppekavaarendust toetavad: õpilaste hinnangud õppekavadele ja omandatud oskustele on kõrged, õpetatavate erialade järele on piirkonna tööandjate sõnul olemas selge vajadus.
- HEV-õpilastega tehtav töö koduteeninduse ÕKR-s on tulemuslik: õpilased osalevad edukalt kutsevõistlustel, kutseksamile suunatud õpilased sooritavad eksami, lõpetajad töötavad kas avatud tööturul või kaitstud töökeskustes või õpivad edasi.

Parendusvaldkonnad

- Majutamise ja toitlustamise ÕKR-i kinnitamata riiklikud õppekavad ja kehtivuse kaotanud kutsestandardid on tekitanud probleeme õppekava arenduses, mitmed õppekavad hetkel puuduvad, kuid piirkonnas on jätkuvalt vajadus kvalifikatsiooniga tööjõu järele.
- Korrastamist vajab süsteem, mille alusel hinnata õppe- ja kasvatustöö efektiivsust. Praegust info kogumist (erinevad tagasisideküsimustikud), tulemustrendide esitamist ja interpreteerimist iseloomustab lähtuvalt eneseanalüüsi aruandest ebaühtlus ja mõningane eklektilisus. Trendide analüüsid on ebaühtlased.
- Õppekavade rakenduskavadest ei nähtu, millise õppevormi jaoks need on koostatud, sest pole viidet õppevormile. Samuti ei selgu rakenduskavadest kui suur on praktika maht nt töökohapõhises õppes või individuaalse töö maht mittestatsionaarses õppes.

Soovitused

- Kasutada õppekavaarenduse kitsaskohtadest ülesaamiseks (eelkõige kutsestandardite ja riiklike õppekavadega seonduv) kutseõppeasutuste koostööorgustikke ja esindusorganistasioone (nt Eesti Kutseõppe Edendamise Ühing), kellega koostöös töötada välja probleemide lahendusvariandid. Vajadusel teha asjakohased ettepanekud otsuseid vastuvõtivatele ja hariduspoliitikat kujundavatele institutsioonidele (nt HTM, INNOVE, Kutsekoda). Samuti tasub tutvuda teiste koolide praktikaga, kuidas piirkonnas vajalikku õpet korraldada, kui kutsestandard ja riiklik õppekava puuduvad.
- Koostada moodulite rakenduskavad õppevormide spetsiifilised, et tutvustada tulevastele õppijatele erinevaid õppevorme ja tugevdada kaasagsete õppekavavormide jätkusuutlikkust.
- Mõelda läbi, millist infot kasutada ÕKR-de õppe- ja kasvatusprotsessi tulemuslikkuse hindamisel, koguda tagasisidet süsteemselt ja interpreteerida tulemusi kooli strateegiliste eesmärkide saavutatuse hindamiseks.
- Kavandada töökohapõhise õppe perspektiiv lähiaastateks ja pikemas perspektiivis, vältimaks koduteeninduse ÕKR-i õppekavade (puhastusteeniduse) kohtade mittetäituvust piirkonna koolitusturu ammendumise tõttu.
- Urvaste õppekohas toimuva koduteeninduse ÕKR-i puhastusteenindaja abilise õppekava rakendamisel HEV-õpilastele on õppekava õpetajatel väga hea kogemus individuaalsete üleminekuplaanide koostamisel ja rakendamisel nii õpilaste kooli sisseelamisel kui töömaailma suundumisel. See kogemus on väärt üldistamist ja vormistamist koolitusmaterjalina kasutamiseks teistele kutseõppeasutustele, kes õpetavad erivajadustega õpilasi.

3.2.2 Õppimine ja õpetamine

Hindamiskriteeriumid

1. õppijate erialavalik on toetatud;
2. õpikeskkond, sh materjalid, vahendid ja tehnika toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel;
3. õppekorraldus, sh praktilise töö ja praktikakorraldus lähtub õppijate ja õppevormide eripärasest ja toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel;
4. õppesisu, -metoodika ja hindamine, sh praktilisel tööl ja praktilal lähtub õpiväljunditest;
5. õppijate toetamiseks on loodud tugiteenused ja need on õppijale kättesaadavad.

1. Õppijate erialavalik on toetatud

Õppijate erialavalik on toetatud kolmes etapis: õppimismõimaluste tutvustamisel enne kutseõpinguid, kooli vastuvõtul ja VKHK-s õppimise ajal, eriti õpingute alguses. Õppimismõimalusi VKHK-s tutvustatakse mitmekülgse reklaamtegevuse kaudu – tegevustega koolis (info kodulehel, karjäärpäev VKHK-s, soovijatel võimalus külastada VKHK-d), tegevustega maakondades (Intellektika mess, maakondlikud messid, stendid Võru, Põlva, Valga jt linnade kaubanduskeskustes), VKHK elu kajastamine ajakirjanduses ja sotsiaalmeedias, kooli tutvustavat reklaamklippi näidatakse kinodes (Apollo, Kannel jt). Kool osales ESF projektis „Kutsehariduse maine tõstmine“, mille raames oli võimalik ligi 600-l üldhariduskooli õpilasel (osales ka lapsevanemaid) külastada erinevaid ettevõtteid. Peamine sihtkoht oli Kubija Hotell Loodusspaa, mida külastasid Rõuge, Võru Keslinna Kooli, Meremäe Kooli ja Krootuse Põhikooli õpilased. Mõned nendest õpilastest asusid õppima majutuse ja toitlustuse ÖKR õppekavadele.

Õpilaskandidaate nõustatakse erialavaliku küsimustes juba vastuvõtul. Esmane nõustamine toimub avalduse ja dokumentide esitamisel. ÖKR õpetajatest moodustatakse komisjon, kes vestleb õpilaskandidaadiga. Vestluse eesmärk on selgitada õpilaskandidaadi sobivust tema poolt valitud erialale ja sellega püüda ennetada õppimise katkestamist eriala sobimatuset tõttu. Kaasatud on ka psühholoog, sotsiaalpedagoog-nõustaja ning karjäärispetsialist. Võimalik on suunata õpilane vestlusele mõne teise ÖKR komisjoniga. Koduteeniduse ÖKR HEV õpilaste vastuvõtul puhastusteenindaja abilise õppekavale hinnatakse mh õpilaskandidaadi käelist osavust, mida on koristustööl väga vaja.

Õppima asunutele algavad õpingud moodulitega “Sissejuhatus erialaõpingutesse” ja “Karjääriõpe”. Moodulite käigus hindavad õpilased eneseanalüüsi vormis oma sobilikkust nii valitud erialal õppimiseks kui töötamiseks. Eriala on võimalik õpingute jooksul vahetada.

2. õpikeskkond, sh materjalid, vahendid ja tehnika toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel

VKHK isikuteeninduse suuna õppekavadel õppetöö läbiviimiseks on koolil kaasaegne õpikeskkond, mis katab kõik õppekavadest tulenevad vajadused. Kasutatakse ka teiste õppesuundade ruume, tehnikat ja õppevahendeid, mis mitmekesistab praktiliste tööde läbiviimise võimalusi. Näiteks kasutatakse tehnomaja puhastustehnikat ja koristatakse kompetentsikeskus TSENTER pindu. Praktilisi töid viiakse läbi ka Väimelas asuvates ettevõtetes, nt basseini puhastust saab praktiseerida Väimela Tervisekeskuses.

Puhastusteenindaja abiline, tase 2 õppekava õppetöö toimub Urvaste õppekohas, Urvaste Kooli ruumides. Õppekaval õpivad hariduslike erivajadustega (HEV) õpilased. See HEV-õpilaste koolitusmudel on Eestis ainulaadne ja töötab väga hästi. Tegemist on arvestatava ressursi kokkuhoiuga mõlemale koolile. Rida ruume on kahe kooli ühiskasutuses, puhastusteenindaja abiline õppekava õpilased osalevad Urvaste Kooli poolt pakutavates huviringides, ühine on mõlema kooli õpilaste elukorraldus õpilaskodus. Urvaste Kooli õpilastele on kutsekooli õpilaste tegevused kohapeal heaks näiteks ja eeskujuks kutsevaliku võimalustest.

VKHK-I on kuus kaasaegse sisustusega arvutiklassi, mida kasutavad ka isikuteeninduse õppesuuna ÕKR-de õpilased. Kõikides õpperuumides on õpetaja laud varustatud arvutiga ja projektoriga. Õppetöö läbiviimiseks on võimalik kasutada tahvelarvuteid. Iseseisva töö tegemiseks on õpilaste käsutuses arvutiklassid, lugemissaal ja õppekook. Koolil ei ole eraldi andmeid hinnatavate ÕKR-de õpilaste hinnangute kohta füüsilisele õpikeskkonnale, kuid vastavalt 2017. aastal läbi viinud HTM-i üldisele küsitlusele on kooli õpilased ruumide, õppematerjalide ning -vahenditega rahul, hinnangud on Eesti keskmisest paremad.

3.õppekorraldus, sh praktilise töö ja praktikakorraldus lähtub õppijate ja õppevormide eripärast ja toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel

Õppetöö planeerimise aluseks on õppetöö graafik, kus on näidatud õppesessioonid, vaheajad, praktiliste tööde teostamise, praktika ja eksamite aeg. Õppetöö graafiku alusel koostatakse õppeplaan ja selle alusel tunniplaan. Õppeplaaniga on määratud moodulite ajaline kestvus ja järjekord ning moodulitega seotud õpetajad.

Õppekorraldus toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel oma paindlikkusega, õppekorralduseeskiri sätestab selleks mitmeid võimalusi. Õpiväljundite saavutamist toetavad valikmoodulid õppekavas. Valikõpingutega on võimalik omandada kutseoskusi või lisakvalifikatsiooni omandamist toetavaid lisateadmisi ja -oskusi. Valikmoodulite variatsiooni õppekavas määrab kool, lähtudes tööandjate/tööturu vajadustest. Õpilasel on võimalik valida kursus oma huvidest ja vajadustest lähtuvalt. Valikmoodulid on kõigis õppekavades olemas, kuid intervjuus õpilastega selgus, et õpilased ei taju, et nad oleksid midagi valinud.

Õpiväljundite saavutamist toetab praktilise väljaõppe lõimumine tegeliku töömaailmaga. Majutamise ja toitlustamise ÕKR-de õpilased teenindavad kõiki kooli üritusi ja mitmesuguseid piirkonna üritusi (konverentsid, seminarid, messid, laadad jne). Õppetöö toimub tihti väljaspool koolikeskkonda töökeskkonnas. Näiteks toimus 2018. aasta sügisel toitlustusteeninduse aluste mooduli õpetamine ettevõttes Ööbikuoru Villa. Selleks, et õpilased oleks võimelised teenindama ka rahvusvahelisi üritusi, osaleb majutuse ja toitlustuse ÕKR projektides „Täiendav inglise keele õpe teenindusvaldkonna õpilastele“ ning „Kombineeritud vene keele õpe“. Inglise keele õppe raames oli õpilastel võimalus reaalses teenindussituatsioonis oma oskusi proovile panna Georgi Hotellis, teenindades majutusasutuses rahvusvahelise konverentsi külalisi. VKHK-s toimus 9. märtsil VESTE projekti raames konverents „Vocational training secures the future. Vocational training as an Energy Service manager“. Konverentsi ajal olid õpilased giidideks kooli tutvustamisel nii laborites kui ka töökodades. Kooli osalemine piirkondlike ürituste teenindamisel on ühtlasi ka panustamine kogukonna arengusse

Reisimine, turism ja vaba aja veetmine ÕKR õpilased osalesid projekti raames turismimesil Balttour 2018 Riias, kus nad küsitlesid osalejaid ning hiljem vesteldi tunnis antud teemal. Vene keele projektis

osales toitlustusteeninduse II kursuse ning 04.-08. veebruar 2019 viibisid nad koos kahe õpetajaga Lätis Kuldigas praktikal. Õpilased ja õpetajad on saanud kogemusega väga rahul.

Õppevormiti on õppetöö korraldatud erinevalt. Statsionaarses õppes õppijad käivad reeglina koolis igal tööpäeval. Isikuteeninduse õppesuuna õpilased on aga seotud mitmesuguste ürituste teenindamisega õhtusel ajal ja/või nädalavahetustel. Sellised teenindamised loetakse õppetööks (praktiline töö), neile kulunud aeg õppeajaks ja nende eest saadakse õppetööst vabaks mõni tööpäev. Mittestatsionaarses õppes osalejad õpivad koolis ühel päeval nädalas. Isikuteeninduse õppesuuna õpilastel on see reeglina mõni tööpäev, sest nädalavahetustel on nende töökohtades (nt turismiettevõtetes) teeninduse tippkoormus. Ka töökohapõhine õpe toimub koolis ühel päeval nädalas. Konkreetne auditoorse töö päev lepitakse kokku kursusel osalejatega.

Õpilaste digipädevuste arengut toetavad Moodle e-kursused, mitmete töölehtede ning aruannete (nt praktikaaruanne) täitmine elektroonilises keskkonnas, õppeülesannete täitmine nutiseadmetega jm.

Õpiväljundite saavutamisel on keskne roll ettevõtetes toimival praktikal. Praktika on korraldatud nii, et lisaks kutse- ja erialaste pädevuste omandamisele ja vastavate õpiväljundite saavutamisele oleks loodud tingimused ka võtmepädevustega seotud õpiväljundite omandamiseks. Praktikaettevõtte otsivad ja lepivad praktika läbimise võimaluse kokku üldjuhul õpilased ise, kusjuures eelistatud on VKHK poolt tunnustatud praktikaettevõtted. Ettevõtete nimekiri on avalikustatud kooli kodulehel. Ettevõtte esindajaga vaatab tulevane praktikant üle võimalused praktikaülesannete täitmiseks ja koostab praktikaplaani eelnõu. Praktikaplaan koostatakse nii, et seal oleksid ülesanded, mis võimaldavad omandada meeskonnatöö kogemusi, arendada analüüsivõimet ning probleemide lahendamise oskust, jälgida ning analüüsida enese sotsiaalseid oskusi ja isikuomadusi tehtava töö kontekstis, kujundada karjääri planeerimiseks tarvilikke oskusi, analüüsides praktikal omandatud ja kavandades edasist õpi- ja tööelu käiku.

Praktikant on ettevõttepraktika edukaks läbimiseks mitmekülgset juhendatud. Igal praktikandil on nii kooli- kui ettevõttepoolne juhendaja. Koolipoolne juhendaja valmistab õpilase praktikaks ette: tutvustab praktikalepingut, vajadusel aitab praktikakoha leidmisel, abistab õpilast eesmärkide seadmisel ja individuaalse praktikakava koostamisel, selgitab praktikapäeviku täitmist ja tutvustab praktikast kokkuvõtte tegemist, selgitab praktika hindamise korda. Koolipoolne juhendaja suhtleb nii praktikandiga kui praktikaettevõttega kogu praktika jooksul: viib läbi praktika seiret, toetab õpilast nt kujundava hindamisega, viib vajadusel sisse muudatusi nii praktika sisus kui korralduses. Vajadusel aitab koolipoolne juhendaja õpilast ka olmeliste probleemide lahendamisel. Praktikandil on kasutada praktikajuhend õppijale, mis avab praktika sisu ja korralduse õppijale arusaadavas keeles.

Ettevõttepoolset juhendajalt oodatakse vahetute tööülesannete juhendamisele lisaks ka õppija isiksuse arengu ja võtmepädevuste arengu toetamist: suunata õppijat mõtestama oma tegevusi, julgustama õppijat küsima küsimusi, anda õppijale vahetut tagasisidet nii õnnestumiste kui ebaõnnestumiste kohta, suunata õppija ajakasutust, suurendada teadlikkust ohutu töökeskkonna korraldamisest, kujundada praktikandi sotsiaalseid oskusi.

Kõigile osapooltele – praktikandile, koolipoolsele juhendajale ja ettevõttepoolsele juhendajale – on koostatud juhendid. Kõik kolm juhendit on omavahel kooskõlas, olles aluseks praktikandi, töökohta ja ettevõtte koordineeritud tegevusele. Ettevõttepoolsetele juhendajatele kirjutatud juhend arvestab töökohapõhise õppe eripäraga. Juhendid võimaldavad igal osapoolel luua tervikpildi praktika sisust, tingimustest, toimimisest, mis toetab kõigi osapoolte koordineeritud tegevust ja selliselt ka õpiväljundite saavutamist. Praktikandi oskusi ja isikuomadusi, valmisolekut ja ettevalmistust

praktikaülesannete täitmiseks hindavad ettevõtjad väga heade hinnetega. Praktikajuhendajad on rahul õpilase praktika jooksul toimunud arengu ja erialaste teadmiste täiustumisega. Ka tublimad HEV õpilased (puhastusteenindaja, tase 2 õppekava) käivad praktilisel ettevõtetes, nt Kubija hotellis ja Võru Päevakeskuses. Intervjuudes ettevõtete esindajatega anti praktikantide ettevalmistusele ja toimetulekule positiivne hinnang. Kes HEV õpilastest ettevõttesse praktikale ei sobi, neile korraldatakse praktika Urvaste õppekohas.

Ettevõttepoolse juhendaja vastutus õpiväljundidte saavutamisel on väga suur. Kool korraldab neile regulaarselt koolitusi ja seminare. ESF projekti „Praktikasüsteemi arendamine Võrumaa Kutsehariduskeskuses“ raames korraldati praktikajuhendajatele koolitus, kus osales 90 praktikajuhendajat. Koolituse teisel päeval toimus seminar, kus tööandjad koostöös VKHK õpetajatega analüüsisid õppekavu, vaatasid üle praktikate korralduse ja tegid plaane tulevikuks. 2019. aastal on käimas jätkuprojekt, mille raames toimub koostööseminar septembris. Ettevõttepoolseid praktikajuhendajad kutsutakse praktika kaitsmistele, kuid ettevõtete esindajate osavõtt neist on tagasihoidlik. Intervjuudes ettevõtete esindajatega tunnistasid nad, et huvi on, aga osalemist nii praktika kaitsmistel kui ka kooli poolt korraldatavatel koolitustel ja seminaridel takistavad igapäevased tööülesanded.

Praktika tulemuslikkuse kohta annab infot ettevõttepoolsete juhendajate tagasiside praktikandi õpingutele ettevõttes. Praktika koondaruannetes on ettevõtte/tööandjate poolt esile tõstetud VKHK praktikantide järgmisi oskusi: suhtlemisoskus, meeskonnatöö oskus, oskus suunata seltskonda koostööks, probleemide lahendamise oskus, head erialased oskused, võime iseseisvalt töötada, oskus õpitut praktikas rakendada, oma eriala hea tundmine (teoreetilised alused), hea keelteoskus. Arendamist vajavad oskused: meeskonnatöö oskus, iseseisvalt otsustamine, julgus kliendiga suhtlemisel, vähene omaalgatus, arvutialaste oskuste arendamise vajadus, aja planeerimine, loovus, keelte oskus (vene keel). Õppijate isiksuse iseloomustamisel on märgitud järgmisi omadusi: positiivne ellusuhtumine, abivalmidus, kohusetundlikkus, sallivus ja teistega arvestamine, töökus. Praktikant oli alati korrektselt kohal, igati julge, ettevõtlik, ei kartnud klienti, oli valmis suhtlema, teenindama, kohusetundlik, oli nõus kõiki uusi ülesandeid proovima; kiire, tähelepanelik, töökas; loov, uus ja värske vaatenurk.

Praktikakorralduse kohta tervikuna on praktika koondaruannetest lugeda järgmist. Erialane ettevalmistus praktikaks suurepärane, koolist põhjalik teoreetiline ettevalmistus. Koostöö VKHK-ga sujus suurepäraselt, meeldiv koostöö nii õpilastega kui õpetajatega. Meeldiv oli koolipoolne pidev huvi praktika kulgemise vastu. Praktikajuhendaja on rahul praktikandi praktika jooksul toimunud arengu ja erialaste teadmiste täiustumisega (allikas: praktikate lühikokkuvõtted - abikokk 2019, kodumajandus 2017/18, majutus ja toitlustus 2017, majutusteenindus 2018 ja 2019).

Rida oskusi on nimetatud nii esile tõstetud kui arendamist vajavate oskuste rubriigis, kuna meeskonnatöö, iseseisvus, omaalgatus, aja planeerimine, samuti keelteoskus vajavadki pidevat arendamist. Aga ettevõtjad-praktika juhendajad on märkinud ka, et praktikant on koolis omandanud teadmised, oskused, hoiakud, mis võimaldavad töötada ja osaleda elukestvas õppes.

Praktikakorralduses on õppevormist sõltuvalt erisusi. Erisused puudutavad eelkõige praktika mahtusid ja praktikakohtade valikut. Nt toimub töökohapõhise õppe praktika reeglina samas töökohas, kus toimub õpegi. Ka mittestatsionaarse õppevormi korral on praktikakohaks sageli õpilase töökoht. Praktika sisus erisusi ei ole. Praktikanõuded kehtivad ühtemoodi kõigi õppevormide praktikantidele. Kõikide õppevormide praktikantidel on nii kooli- kui ettevõttepoolne juhendaja, juhendajatele kehtivad juhendid ei sõltu õppevormist, kõikide õppevormide praktikandid täidavad praktikapäevikut, analüüsivad õpitut, koostavad praktikaaruande. Kõikide õppevormide praktikante hinnatakse samade kriteeriumite alusel ja samadest põhimõtetest lähtuvalt.

Õpilastel on võimalus ERASMUS+ õpirände projekti raames sooritada osa oma praktikast (3 nädalat) välismaal. Üks õpetajatest läheb välispraktikale koos õpilastega ja on kohapeal koos nendega esimese nädala. Selle aja vältel kohtub õpetaja sealse juhendajaga ning koos vaadatakse üle praktika eesmärgid ja hindamine. Viimaseks nädalaks läheb õpilaste juurde teine õpetaja, kes koostöös sealse juhendajaga teeb praktikast kokkuvõtte sh hindamise. Enamustes praktikakohtades on eelnevalt kohal käinud projektijuht ja kooli juhtkond eesmärgiga sõlmida kõikide partneritega koostöölepingud. Praegu kehtivad lepingud on: Kontiki Vocational Ltd (Ungari), Spojena Škola Nižna (Slovakkia), Kuldiga Technology and Tourism School (Läti), Lehrkräfteakademie Hessen (Saksamaa).

4. Õppesisu, -metoodika ja hindamine, sh praktilisel tööl ja praktilal lähtub õpiväljunditest

Õppe-ja hindamismeetodite seotus õpiväljunditega nii auditoorses töös kui praktilal on tagatud meetodite mitmekesisusega. Õppija personaalse arengu seisukohalt on õppeprotsessis oluline üldharidusliku ja kutseharidusliku komponendi lõimimine ning võtmeoskuste arendamine, samuti tervikliku moodulhindamise toimimine. Selle eesmärgi täitmiseks teevad õpetajad sisulist ja tihedat koostööd, õppetöö läbiviimisel valivad ja rakendavad erinevaid õppijaid kaasavaid õppemeetodeid. Õppetöö käigus arendatakse õppija kohanemisvõimet, loovust ning elukestva õppe tunnetamise vajadust. Eesmärgiks on, et õppijad saavad valmisoleku toime tulla ebakindlusega ja muutustega tööturul.

Alates 2016. aastast viiakse läbi rahuloluküsitlust moodulõppekavadega. Küsitlus toimub pärast iga mooduli lõppu, kogutakse hinnanguid moodulite rakenduvuse ja õpilastele mõistetavuse kohta. Umbes 80% küsitletutest annavad õpetamisega seotud küsimustele häid ja väga häid hindeid. Selline tulemus näitab, et õpetajad mõistavad väljundi- ja moodulpõhiste õppekavad olemust, moodulite rakenduskavad töötavad ning õppe sisu on õpilastele mõistetav. 15-20% õpilastest on siiski andnud moodulõppekavade järgi õppimisele pigem madala või kahtleva hinnangu (vastusevariandid *“ei nõustu üldse”*, *“ei nõustu”*, *“vahetevahe!”*).

Mõnevõrra madalamad on hinnangud e-keskkonnas õppimisele. Õppimine e-keskkonnas on tavapärase, kuid hinnagud e-õppekeskkonnale on madalamad kui moodulõppe teistele aspektidele. Ettevõttepoolsed praktikajuhendajad viitasid vestluses õppijate tagasihoidlikele arvutikasutusoskustele, samuti selgus vestlustest õpilastega, et digipädevuste osas vajavad mõned õppijad veel tuge. See puudutab peamiselt kahte õpilasgruppi: põhikoolijärgseid õppijad ja vanemaealised. Põhikoolijärgsed õppijad hindavad oma arvtioskusi üle (näppimisoskusest ei piisa tõsiste asjade tegemiseks) ning vanemaealised on (ikka veel) arvutikasutuses heitunud ja seetõttu tagasihoidlikumate oskustega. Vajalikud on metoodilised lahendused nende õpilasgruppide järeleaitamisel.

Iseseisev töö on ette nähtud kõigi ÕKR-de õppekavade moodulites ja seda hinnatakse vastavalt moodulites ette nähtud hindamisülesannetele. Isesesvat tööd juhendatakse vastavalt töö iseloomule: töö sisu räägitakse lahti, tööoperatsioonid näidatakse ette, kirjalike tööde tegemiseks on koostatud juhendid. Iseseisev töö tagasisidestatakse nii kirjalikult kui suuliselt. Isesevatele töödele annavad õpilased tagasideküsimustikes kõrge hinnangu, mis annab tunnistust iseseisvate tööde asjakohasusest.

Koolil ei ole eraldi andmeid hinnatavate ÕKR-de õpilaste hinnangute kohta õpetamise ja õppekorraldusega, kuid vastavalt 2017. aastal kutsekoolides läbiviidud HTM-i üldisele küsitlusele on

kooli õpilaste poolt koolikeskkonna erinevatele aspektidele - õpetamise ja õppetöö korraldus, õppekava ja tunniplaan, õppedistsipliin - antud hinnangute keskmine 3,3-4 palli. Hinnangud langevad kokku kõigi kutseõppesutuste keskmistega. Kõige kõrgem hinne (4) on antud õpetamisele ja õppetöö korraldusele.

Vastavalt 2017. aastal läbiviidud HTM-i küsitlusele hindasid VKHK õpilased muutuva õpikäsitluse tunnuseid – õppijate aktiivsuse toetamine, pingutamine, mõtestatus, koostööoskus, individuaalne tunnustamine, arengut toetav tagasiside, õppijate aktiivsuse toetamine, pingutamine – 7-pallisel skaalal (1- ei ole üldse minu õpetajate moodi, 7 – on väga minu õpetajate moodi) vahemikus 3,8-5,1. Hinnangud on kõrgemad kõigi kutseõppeasutuste keskmistest hinnetest. Seega õpilaste pilgu läbi on muutuv õpikäsitus rakendumas, kuid on veel arenguruumi.

5. Õppijate toetamiseks on loodud tugiteenused ja need on õppijale kättesaadavad

Õppijate toetamine algab juba vastuvõtu ajal, kus kaardistatakse need õpilased, kelle lõputunnistusel on puudulikud hinded või kes on lõpetanud põhikooli koolieksamiga. Neile õpilastele kavandatakse tugimeetmed kohe õpingute alguses. Moodustatud on erivajadustega õpilaste tugirühm, kuhu kuuluvad sotsiaalpedagoog-nõustaja, psühholoog-nõustaja, eripedagoog, õppedirektor, juhtivõpetajad. Komisjon tuvastab õpilase erivajaduse ja kavandab tugimeetmed. Õpilaste peamiseks tugiisikuks on kursusejuhendaja, kes loob õppegrupist ühtse meeskonna ja tagab grupiliikmeid toetava sisekliima, suhtleb lapsevanematega, on sillaks õpilaste ning tugistruktuuride vahel. Õpilaste nõustamise ideoloog VKHK-s on sotsiaalpedagoog. Tema isiksus, kompetents ja tehtav töö said kooliküllastuse intervjuudes väga kõrge hinnangu. Igal õpetajal on kindel konsultatsiooniaeg igal nädalal. Võimalik on leppida kokku lisakonsultatsiooni aeg.

Karjäärilast nõustamist pakutakse kõikidele gruppidele läbi karjääriõppe mooduli. Mooduli õpetaja osaleb karjääriõpetuse õpetajate ja –koordinaatorite võrgustiku töös. Kasutatakse ka spetsialiste Töötukassast (varem Rajaleidjast). Vajadusel suunatakse õpilane karjäärispetsialisti vastuvõtule. Intervjuul osalenud õpilased kinnitasid, et nõustajad on neile vajadusel kättesaadavad.

Urvaste õppekohas töötab kaks eripedagoogilise ettevalmistusega õpetajat, kellel on toimetulekuõpilaste õpetamisel paarikümneaastane kogemus. Kogu Urvaste õppekohas toimuva õppe- ja kasvatustöö eesmärk on valmistada õpilased ette kutseeksamik ja töötamiseks kas avatud tööturul või toetatud töökeskkonnas. Tulemused on head (vt tabel 4. Õppekava puhastusteenindaja, tase 2 lõpetajate hõivatus pärast õpingute lõpetamist). Kõigile HEV õpilastele koostatakse kooli lõpus individuaalne üleminekuplaan, milles on kavandatud igale õpilasele sobilik üleminek koolist töömaailma ja võimalikult iseseisvasse ellu. Urvaste õppegrupi õpetajad on külastanud kõikide õpilaste töökohti ja seega väga hästi kursis ettevõtete poolsete võimaluste ja nõudmistega. HEV õpilased on toetatud mitmesuguste tegevustega, mis soodustavad nende iseseisvuse arengut, enesekohaste oskuste, valikute tegmise oskuse, võtmepädevuste arengut ning toimetulekustrateegiate kujunemist. Kasutatakse valdavalt kujundavat hindamist. Kokkuvõtte õpingute tulemuslikkusest ja õpilaste valmisolekutest tehakse toimetulekut toetaval vestlusel.

Töökohapõhises õppes on õpilaste õpingud ja toimetulek toetatud töökoha huviga õpingute ladusa kulgemise vastu ja koolipoolse juhendamisega. Ettevõttes on keegi õppijale toeks, tänaseks on töökohapõhise õppe ettevõttepoolsed juhendajad ka koolitatud. Tugistruktuurid, sh sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi nõustamine on mõeldud ka töökohapõhise õppe õpilastele.

Vestluses puhastusteenindaja õppekaval õppiva õpilasega selgus, et tal pole töökohal erialase pädevusega juhendajat ning töökohapoolseks juhendajaks on hoopis teise valdkonna inimene. Tegemist on töökohapõhise õppe ühe probleemkohaga, mis ei ole ainult VKHK probleem.

Koolil on plaanis rakendada kutsevalikuaastat HEV õpilastele, mille käigus toetatakse õpilast kooli sisseelamisel ning kujundatakse õpi- ja tööharjumusi. Hiljem on kutsevaliku aastat kavas laiendada ka teistele õpilastele.

Õppijate toetamiseks on loodud tugiteenused ja üldjoontes on need õpilastele kättesaadavad, vastavalt HTM-i poolt läbiviidud küsitlusele on nõustamis- ja tugiteenustega rahul umbes 80% õpilastest. Küsimusele vastamisel ei ole 20% õpilastest tugiteenuste kättesaadavuses kindlad. Koolikülastuse põhjal võib väita, et igal õpilasel on füüsiliselt võimalik tugiteenuseni jõuda. Samas pole kindel, kuivõrd õpilasele pakutav teda aitab ja/või kuivõrd ta ise on valmis abi vastu võtma. Lahendused on siin seotud nii õppijate valmisolekutega enesearenguks kui toetamismetoodikatega, mille keskmes on õppija iseseisvuse ja toimetulekustrateegiate areng.

Järeldused

Tugevused

- Erivajadustega õpilaste koolitusmudel Urvaste õppekohas koostöös üldhariduskooliga on Eestis ainulaadne, ressursisäästlik ja regionaalpoliitilise väärtusega, toetades kooli säilimist äärealadel.
- Toimib väga heal tasemel lõimitud õpe mitmesugustes variatsioonides - üldainete lõiming erialaainetega kutsekeskharidusõppes, teoreetilise ja praktilise õppe lõiming, kooli- ja töömaailma lõiming.
- Väga hästi koostatud juhendid praktikandile ning praktikajuhendajatele, mis võimaldavad igal osapoolel luua tervikpildi praktika tingimustest, sisust, toimimisest, toetades kõigi osapoolte koordineeritud tegevust ja selliselt ka õpiväljundite paremat saavutamist.
- Praktikabaaside valik on lai, koostöö nendega on hästi organiseeritud, ettevõtete poolsed juhendajad on võimaluste piires koolitatud.
- Kasutatakse moodulite tagasisideküsimustikku, mis on innovaatiline ettevõtmine, sest annab infot mitte ainult mooduli rakendumise, vaid ka õpetajate omavahelise koostöö kohta.
- Õppida soovijate spetsiifiline erialavaliku toetamine algab juba vastuvõtul.
- Kavas on rakendada kutsevaliku aastat, mille käigus toetatakse õpilast kooli sisseelamisel ning kujundatakse õpi- ja tööharjumusi. Alustatakse puhastusteenindaja abi õppekavaga Urvastes, kavas on laiendada ka teistele õppekavadele.
- Enesekesksete oskuste jt võtmepädevuste arendamine mitmesuguste meetodiliste lahenduste kaudu (iseseisva töö variatsiooid, õpimappide koostamine, õpilase vastutuse tõstmine ettevõttepraktika kavandamisel, läbimisel, eriti hindamisel, veebipõhise õppe võimalused jm).

Parendusvaldkonnad

- Õpilaste enesekesksete oskuste arendamisel on kool teinud tõsist tööd, kuid siiski on umbes 20% õpilastest andnud moodulõppekavade järgi õppimisele madala või kahtleva hinnangu (vastusevariandid "ei nõustu üldse", "ei nõustu", "vahetevahel"). Tasub analüüsida tugiteenuste arendamise võimalusi õppijate vastutuse tõstmise ja efektiivsete toimetulekustrateegiate kujundamise suunas.

- Läbimõtetlemist vajab valikmoodulite rakendamine, et õpilased tõepoolest teeksid ise nende jaoks olulisi ja vajalikke valikuid.
- Ettevõttepoolsed praktikajuhendajad ei leia aega ja võimalust osaleda ettevõtte tasustatud tööst praktikaga kaitsmistel, tasustamata praktikajuhendamine ettevõtja poolt ei motiveeri alati praktikantidega piisavalt tegelema või praktikante juhendatavateks võtma.

Soovitused

- Kaaluda võimalust muuta valikõpingute mooduli avamise tingimusi paindlikumaks. Praeguse valikainete valimise korra järgi avatakse valikõpingute moodul, kui õpperühma suurus on vähemalt 15 õpilast. Sellistel tingimustel ei ole väikestes õpperühmades võimalik mitut moodulit avada, mis teebki valiku õpilasele võimatuks.
- Jätkata tööd moodulite rakenduskavade tulemuslikkuse hindamisega (moodulite tagasiside), laiendades seda kõigile ÕKR-dele.

3.2.3 Õpetajad¹

Hindamiskriteeriumid

1. Õppekavadel on vajaliku kvalifikatsiooniga õpetajad, sh praktikud ja pädevad praktikajuhendajad; õpetajatöö maht ja ametikohad on planeeritud;
2. Õpetajate kutse-, eri- ja ametialane areng lähtub õppekavast, õppijate vajadustest ja osapoolte tagasisidest ning eneseanalüüsist.

1. Õppekavadel on vajaliku kvalifikatsiooniga õpetajad, sh praktikud ja pädevad praktikajuhendajad; õpetajatöö maht ja ametikohad on planeeritud

Isikuteeninduse õppesuunas töötab 8 kutseõpetajat ja 2 üldõpinguid ning üldaineid lõimitult õpetavat õpetajat. Kõik õpetajad vastavad kvalifikatsiooninõuetele ja osalevad mitmesugustes rahvusvahelistes projektides. Õpetajad on sooritamas kutseeksameid: üks õpetaja on sooritanud kutseõpetaja 6. taseme kutseeksami, 4 õpetajat on sooritanud erialased kutseksamid. Õpetajad on võtnud eesmärgiks sooritada ka õpetaja kutseksamid. Noortel õpetajatel on mentorid, kellelt saadavat abi hindas intervjuul osalenud õpetaja väga väärtuslikuks.

Isikuteeninduse õppesuuna õppetöoga on veel seotud ettevõtlusõpetaja, keeleõpetajad, matemaatika – ja IT-õpetajad. Koolipoolsetele praktikajuhendajatele andsid praktikaettevõtete esindajad intervjuudes kõrge hinnangu. VKHK õpetajatega iseloomustati koostööd nii intervjuudes kui kirjalikes tagasisideküsimustikes lüüasaaks. Õpetajatöö maht ja ametikohad on planeeritud vastavalt õppekava vajadustele ja moodulite õppeainetele. Kõik vajalikud erialaõpetajate ametikohad on täidetud. Õpetajateks on kaasatud ka ettevõtjad ja praktikud, sh vilistlasi. Urvaste õppekohas on kaks põhikohaga õpetajat, nendest ühel on erialane haridus erivajadustega õpilastega tegelemiseks, teine on läbinud vastavaid täienduskoolitusi. Ühel päeval nädalas käib Väimelast abiks õpetaja abi, kuid vaatamata sellele on õpetajad üsna koormatud, kuna HEV õpilastega tegelemine nõuab palju aega ja

¹ Õpetajad on antud dokumendi kontekstis kõik õppekasvatusala töötajad (sh praktilise töö juhendajad, praktikajuhendajad koolis jt)

energiat. Vestlustest õpetajatega selgus, et nad sooviksid lisaks enesetäiendamise ja stažeerimise võimalustele ka pisut rohkem aega ka muuks eneseteostuseks.

2. Õpetajate kutse-, eri- ja ametialane areng lähtub õppekavadest, õppijate vajadustes ja osapoolte tagasisidest ning eneseanalüüsist

Isikuteeninduse õppesuunal on olemas õpetajate stažeerimise plaan kolmeks aastaks. Vähemalt 1 x kahe aasta jooksul käib iga õpetaja stažeerimas Eesti ettevõttes ja osaleb õpirände projektis ERASMUS+. Stažeerimise tulemusi ja parimaid praktikaid jagatakse kolleegidega kolmapäevahommikustes meetodikatundides, aga ka meetodikakonverentsidel.

Iga õpetajaga toimub kord aastas arenguvestlus, mille tulemuslikuks kulgemiseks koostab õpetaja eneseanalüüsi. Arenguvestluse käigus selgitatakse välja õpetaja edasine koolitus- ja stažeerimisvajadus. Kord kahe aasta jooksul hindavad õpetajad ennast vastavalt õpetajate kompetentsimudelile, mille raames hinnatakse ka digioskusi. Digioskused on olnud viimaste aastate prioriteetne sisekoolituste teema. Näiteks on olnud Moodle koolitusi, GoogleDrive'i kasutamise koolitusi, elektroonilisel platvormil praktikadokumentatsiooni kasutamise koolitusi. Koostööprojekti „Digitalise VET“ (DigiVET) raames osaleti koolitusel Leedus. Õpetajad osalevad erialavõrgustike töös, mis annab võimaluse olla kursis kutsestandardite ja kutseksamite pidevate muutustega.

VKHK-s toimib väga hästi koolisisene koostöö: isikuteeninduse õppesuuna õpetajad viivad õpptööd läbi ka teistes õppesuundades. Samuti toimib koostöö teiste kutseõppeasutustega (restoraniteenindajate karikavõistlus Haapsalus, digipädevusi arendav koostööprojekt Viljandi Kutseõppekeskusega) ja üldhariduskoolidega (toitlustusalased valikkursused Võru ja Põlva gümnaasiumides).

Õpetajaid tunnustatakse lisatasuga (nt juhendatud õpilase saavutus kutsemeistrivõistlustel), direktori tunnustus Vabariigi aastapäeva puhul, Haridus- ja Teadusministri tänukiri õpetajate päeval. Õpetajaid nomineeritakse ka Aasta Õpetaja, Võrumaa Aasta Tegija, Aasta Täienduskoolitaja konkurssidel.

Järeldused

Tugevused

- VKHK isikuteeninduse õppesuuna õppekavadel on nõutava kvalifikatsiooniga pühendunud õpetajad, kes osalevad Eesti-sisestes ja rahvusvahelistes projektides, sooritavad nii erialaseid kui õpetaja kutseksameid, stažeerivad Eesti- ja välismaistes ettevõtetes, osalevad mitmesugustes võrgustikes ja hoiavad end selliselt kursis muutustega nii ettevõtlus- kui haridusmaastikul.
- Õpetajatel on valmisolek ja kompetents välja töötada uusi tööturu nõudlusele ja õppijate vajadusele vastavaid õppekavasid.
- Külalislektoritena rakendatakse praktikuid, sh vilistlasi.
- Välja on töötatud õpetajate mentorsüsteem – alustavate õpetajate personaalne nõustamine kogemustega kolleegide poolt.

Parendusvaldkonnad

- Õpetajate koormused on reguleeritud, kuid oma tööd hästi teha soovivad õpetajad lähtuvad õpetajatöös mitte ametlikult ette nähtud töötundidest vaid õpetajatöö tegelikust vajadusest (soov arendada oma digipädevusi, täiendav tegelemine HEV õpilastega, õppematerjalide loomine), mis ei pruugi mahtuda ametliku tööaja sisse. Samuti on õpetajatöös (eriti HEV õpialste osas) palju ettearvamatuid olukordi, mis lihtsalt vajavad reageerimist, suurendades samuti töökoormust.

Soovitused

- Vaadata üle õpetajate koormused, võrreldes ametlikku koormust ning tegelikult tehtavat tööd, et vältida ülekoormust. Ülekoormust ennetav tegevus on odavam ja tulemuslikum, kui tegelemine ülekoormuse tagajärgedega.
- Läbipõlemise ennetamiseks võiksid õpetajad võtta/saada rohkem aega enesetäiendamiseks, stažeerimiseks, kultuuriliseks eneseteostuseks. Kaaluda töökorralduse muutmist nõnda, et stažeerimise perioodi jäävat põhitööd ei peaks ette või hiljem järgi tegama.

3.3. Hindamiskomisjoni peamised järeldused koduteeniduse, majutamise ja toitlustamise, reisimise, turismi ja vaba aja veetmise õppekavarühmade osas

Tugevused

- Õppekavade arendusprotsess toimub süstemaatilise meetodilise töö käigus, õppekavade arendusprotsessis arvestatakse tööandjate tagasisidet ning piirkonna tööturu muutuvaid vajadusi, õpetajatel on valmisolek ja kompetents välja töötada uusi tööturu nõudlusele ja õppijate vajadusele vastavaid õppekavasid.
- Hästi on rakendunud töökohapõhine õpe puhastusteenindaja juhendaja õppekaval, mis on saanud väga hea hinnangu nii ettevõtelt kui õppijatelt.
- Erivajadustega õpilaste koolitusmudel Urvaste õppekohas koostöös üldhariduskooliga on Eestis ainulaadne, ressursisäästlik ja regionaalpoliitilise väärtusega, toetades kooli säilimist äärealadel. Erivajadustega õpilastega tehtav töö koduteeninduse ÕKR-s on tulemuslik: õpilased osalevad edukalt kutsevõistlustel, kutseksamile suunatud õpilased sooritavad eksami, lõpetajad töötavad kas avatud tööturul või kaitstud töökeskustes või õpivad edasi.
- Toimib väga heal tasemel lõimitud õpe mitmesugustes variatsioonides - üldainete lõiming erialaainetega kutsekeskharidusõppes, teoreetilise ja praktilise õppe lõiming, kooli- ja töömaailma lõiming.
- Väga hästi koostatud juhendid praktikandile ning praktikajuhendajatele, lai praktikabaaside valik ja hästi organiseeritud koostöö praktikakohtadega.
- Enesekesksete oskuste jt võtmepädevuste arendamine mitmesuguste meetodiliste lahenduste kaudu (iseseisva töö variatsioone, õpimappide koostamine, õpilase vastutuse tõstmine ettevõttepraktika kavandamisel, läbimisel, eriti hindamisel, veebipõhise õppe võimalused jm).

- Nõutava kvalifikatsiooniga pühendunud õpetajad, kes osalevad Eesti-sisestes ja rahvusvahelistes projektides, sooritavad nii erialaseid kui õpetaja kutseeksameid, stažeerivad Eesti- ja välismaistes ettevõtetes, osalevad mitmesugustes võrgustikes ja hoiavad end sellisel kursis muutustega nii ettevõtlus- kui haridusmaastikul.
- Välja on töötatud õpetajate mentorsüsteem – alustavate õpetajate personaalne nõustamine kogemustega kolleegide poolt.

Parendusvaldkonnad

- Majutamise ja toitlustamise ÕKR-i kinnitamata riiklikud õppekavad ja kehtivuse kaotanud kutsestandardid on tekitanud probleeme õppekava arenduses, mitmed õppekavad hetkel puuduvad, kuid piirkonnas on jätkuvalt vajadus kvalifikatsiooniga tööjõu järele.
- Korrastamist vajab süsteem, mille alusel hinnata õppe- ja kasvatustöö efektiivsust. Praegust info kogumist (erinevad tagasisideküsimustikud), tulemustrendide esitamist ja interpreteerimist iseloomustab lähtuvalt eneseanalüüsi aruandest ebaühtlus ja mõningane eklektilisus. Trendide analüüsid on ebaühtlased.
- Õpilaste enesekesksete oskuste arendamisel on kool teinud tõsist tööd, kuid siiski on umbes 20% õpilastest andnud moodulõppekavade järgi õppimisele madala või kahtleva hinnangu (vastusevariandid *“ei nõustu üldse”*, *“ei nõustu”*, *“vahetevahel”*). Tasub analüüsida tugiteenuste arendamise võimalusi õppijate vastutuse tõstmise ja efektiivsete toimetulekustrateegiade kujundamise suunas.
- Läbimõtlemit vajab valikmoodulite rakendamine, et õpilased tõepoolest teeksid ise nende jaoks olulisi ja vajalikke valikuid. Praeguse valikainete valimise korra järgi avatakse valikõpingute moodul, kui õpperühma suurus on vähemalt 15 õpilast. Sellistel tingimustel ei ole väikestes õpperühmades võimalik mitut moodulit avada, mis teebki valiku õpilasele võimatuks.
- Ettevõttepoolsed praktikajuhendajad ei leia aega ja võimalust osaleda praktika kaitsmistel, tasustamata praktikajuhendamine ettevõtja poolt ei motiveeri alati praktikantidega piisavalt tegelema või praktikante juhendatavateks võtma.
- Õpetajate koormused on reguleeritud, kuid oma tööd hästi teha soovivad õpetajad lähtuvad õpetajatöös mitte ametlikult ette nähtud töötundidest vaid õpetajatöö tegelikust vajadusest (soov arendada oma digipädevusi, täiendada tegelemine HEV õpilastega, õppematerjalide loomine), mis ei pruugi mahtuda ametliku tööaja sisse. Samuti on õpetajatöös (eriti HEV õpilaste osas) palju ettearvamatuid olukordi, mis lihtsalt vajavad reageerimist, suurendades samuti töökoormust.

Soovitused

- Kasutada õppekavaarenduse kitsaskohtadest ülesaamiseks (eelkõige kutsestandardite ja riiklike õppekavadega seonduv) kutseõppeasutuste koostöövõrgustikke ja esindusorganistasioone (nt Eesti Kutseõppe Edendamise Ühing), kellega koostöös töötada välja probleemide lahendusvariandid. Vajadusel teha koostöös asjakohased ettepanekud otsuseid vastuvõtivatele ja hariduspoliitikat kujundavatele institutsioonidele (nt HTM, INNOVE, Kutsekoda). Samuti tasub tutvuda teiste koolide praktikaga, kuidas piirkonnas vajalikku õpet korraldada, kui kutsestandard ja riiklik õppekava puuduvad.

- Mõelda läbi, millist infot kasutada ÕKR-de õppe- ja kasvatusprotsessi tulemuslikkuse hindamisel, koguda tagasisidet süsteemselt ja interpreteerida tulemusi kooli strateegiliste eesmärkide saavutatuse hindamiseks.
- Kavandada töökohapõhise õppe perspektiiv lähiaastateks ja pikemas perspektiivis, vältimaks koduteeninduse ÕKR-i õppekavade (puhastusteeniduse) kohtade mittetäituvust piirkonna koolitusturu ammendumise tõttu.
- Urvaste õppekohas toimuva Koduteeninduse ÕKR-i puhastusteenindaja abilise õppekava rakendamisel HEV-õpilastele on õppekava õpetajatel väga hea kogemus individuaalsete üleminekuplaanide koostamisel ja rakendamisel nii õpilaste kooli sisseelamisel kui töömaailma suundumisel. See kogemus on väärt üldistamist ja vormistamist koolitusmaterjalina kasutamiseks teistele kutseõppeasutustele, kes õpetavad erivajadustega õpilasi.
- Jätkata tööd moodulite rakenduskavade tulemuslikkuse hindamisega (moodulite tagasiside), laiendades seda kõigile ÕKR-dele.
- Vaadata üle õpetajate koormused, võrreldes ametlikku koormust ning tegelikult tehtavat tööd, et vältida ülekoormust. Ülekoormust ennetav tegevus on odavam ja tulemuslikum, kui tegelemine ülekoormuse tagajärgedega. Läbipõlemise ennetamiseks võiksid õpetajad võtta/saada rohkem aega enesetäiendamiseks, stažeerimiseks, kultuuriliseks eneseteostuseks. Kaaluda töökorralduse muutmist nõnda, et stažeerimise perioodi jäävat põhitööd ei peaks ette või hiljem järgi tegama.
- Kaaluda võimalust arendada VKHK-est Urvastes toimuva koduteeninduse ÕKR õppetöö kogemuse baasil erivajadustega õpilaste õpingute metoodiline keskus (nn Lõuna-Eesti Astangu).
- Pikaajalises plaanis luua koolist kogukonna keskus, nõ elustiilikeskus, kus õppida, koos käia, ennast täiendada ja anda kogukonnale kindel sõna, et koolist seda kõike saab. Võrumaa KHK material-tehniline baas on väga hea ja võimaldab piirkonna arengut toetada mitmel viisil.

Tunnustust vääriv

- Kolmapäevahommikused meetoodikatunnid kui isereguleeruvat juhtimist ja kogu õppeasutuse õpetajaid kaasav osalustunnet ning enesemotivatsiooni toetav tööviis.
- 2. taseme õppekavadel õppivate HEV-õpilaste toetamine nii, et nad suudavad pärast kooli lõpetamist asuda tööle kas avatud tööturul või kaitstud töökohtadel.
- Töökohapõhise õppe korraldamine ja edendamine puhastusteeninduse õppekavadel.
- Majutuse ja totlustuse, reisimise, turism ja vaba aja veetmine ning koduteenindus ÕKR-de panustamine kogukonna arengusse ja ääremaa koolivõrgu arengusse, toetades selliselt VKHK kujunemist kogukonna keskuseks.